

A fiatal olvasók érdekében

AHHOZ A NAGY JELENTŐSÉGŰ határozathoz, melyet a DISZ Központi Vezetősége és a Népművelési Minisztérium kollégiuma hozott a dolgozó ifjúság kulturális nevelésének megjavítására, néhány gondolatot szeretnék fűzni, mint viszonylag »régi« népművelési ember, úgy is, mint sokkalta idősebb olvasó, s ha szabad, úgy is, mint olvasóért aggódó induló író — természetesen olyanképpen, hogy ezeknek a mindennapi könyvtári munkát végzők is hasznát vegyék ténykedésük során.

Azt hiszem, nem árt előljáróban egy alapvető igazságot megállapítani. Magunknak kell világosan látnunk, hogy nincs igazság a mögött az állítás mögött, hogy a tőkés-földesúri világban is művelődhetett, olvashatott az, aki komolyan ráadta magát, egyszóval, aki — akart. Mert ugyan hány olyan könyvtár volt a vidéken, mint a Balmazújvárosi Földművelő Egylet könyvtára, melyben egy Veres Péter világirodalmi műveltsége alapjait megszerezhetette, hány olyan viszonylag korszerű budapesti munkáscgyleti könyvtár volt, mint az a néhány tucat, melyben a magyar munkásmozgalm részvevői képezhették magukat s vajon hány olyan tanyasi parasztszalád volt, mint nagynénémék, akik a száz-kötetes olvasóköri könyvtár elolvasása után a tanító minden könyvét is végigböngészhatték?! Hiszen a harmincas évek fiatal százezeinek tömegében elenyésző törpe hányadót alkotott az a vidéki kisvárosok középiskolaiban megjelhető (s művelődés szempontjából viszonylagosan milyen előnyöket élvező!) tucatnyi diák, kik haladó tanáraik polcáiról megkaphatták a falukutatók vagy a Nyugat-nemzedék nagyjainak kötetait. S ezzel szemben ma van több mint 10 000 közkönyvtárunk, sok-sok millió kötettel, jelentős, s szakmáját egyre értőbb könyvtáros gárdánk és — micsonda könyveink: a világ- és a magyar iroda-

lom színe-java. Egyszóval: az olvasásra, a könyvekből szerzett, a művelvezettel párosuló tudásszerzésre soha nem volt ilyen mód és lehetőség.

AZ IDÉZETT HATÁROZAT jelentős lépéseket tesz az ifjúság olvasásának fejlesztése érdekében. Ez korántsem jelenti azt, hogy a mostani ifjúság nem olvas, nem jut hozzá könyv, nem leli benne kedvét. *Mennyivel többet és mennyivel jobbat* olvas ez az ifjúság — a könyvtárosok éppen a legszavahihe-tőbb megmondható. Emlékszem, hogy lettem én is olvasó. Legalább négyszáz sárga Pesti Hírlap-ponyvát olvastam el, míg az iskolai kötelező olvasmányokon túl kezembe jutott az első *Móricz*-regény s a gimnázium hatodik osztályában ketten-hárman dicsekedhettünk csak ilyen olvasmánnyal is. Vajon ma hány tizenhat éves középiskolás vagy ipari tanuló nem olvasott még *Móricz*-művet? Még a tanyasi fiatalok is meglik olvasmányukat. *Olvassnak a mai fiatalok, csak nem annyit s nem olyan rendszeresen, mint alkalmuk van s nem olyan válogatásban, mint amilyen saját fejlődésük érdekében szükséges.* Hol van a két évtizeddel ezelőtti maroknyi olvasó fiatal a mai olvasó fiatalok tömegéhez és olvasmányaihoz képest, — elég ha arra mutatok rá: az Olcsó Könyvtár köteteit főként a fiatalok vásárolják, a könyvtárakból ők kölcsönzik — de éppen a fejlődés, a mai ifjúság előtt álló jövő és feladatok teszik égetővé a problémát: az ifjúság zöme, sőt az egész magyar ifjúság legyen a legigényesebb, a legszenvédélyesebb olvasó.

És szeretnék itt egy kicsit hadakozni Veres Péterrel. Azt mondta ő a népművelésről írott cikkében, hogy »nincs minden embernek fogékonysága a könyvbe írt szépségek megérzéséhez és megértéséhez«. Nem szerencsés ezt így általánosítva kijelenteni. Lehetnek ma még olyan, a legnehezebb testi munkába

leegörbödött, annak következtében már szellemi igénytelenségre szokott idősebb emberek, kiknek nem sokat mondhat egy-egy könyv, de bajosan hiszem el, hogy a »legvagányabb«, legfellelzhetőbb és legüresebbelkü mai »szépfiút« is ne lehetne megfelelő könyvtárosi-pedagógiai hatásokkal olvasóvá nevelni. Hiszen ő maga írja idézett cikkében, megmutatva ennek útját-módját is: »becsületes, lassú, de biztos nevelőmunkávil. Az iskolákban kezdjék és a könyvtárakban folytassák.«

S itt vagyunk az ifjúság olvasása kérdésének lényegénél. Az ma a helyzet, hogy az iskolákból kikerülő s ott a java mai irodalmat megismerő fiatalok abbahagyják az olvasást, csak egy részük folytatja a könyvtárakban a legtöbb gyümölcsöt hozó művelődést, a rendszeres olvasást. A többiek csak később, esetlegesen, férfi, vagy fiatalasszony korukban nyúlnak újra könyvekhez, tehát csak az emberkorban s a legfogékonyabb, legszomjasabb éveiket elvesztik. S ne vegyék zokon a könyvtárosok: jórészt a mi hibánkból, mert a népművelési, a könyvtári dolgozók szinte megfélemedtek erről a 14—24 éves nemzedékről. Úgy gondoltuk, majd a DISZ gondoskodik róluk minden vonatkozástan s mostanában kellett belátnunk, hogy ennek a nemzedéknek nevelésében mi is osztozunk a felelősségben, nekünk is mindent

meg kell tennünk sajátos eszközeinkkel, hogy ezt a generációt a legkülönböb néveljük.

JELENTŐS KEZDEMÉNYEZÉSEKET tartalmaz a minisztérium és a DISZ Központi Vezetőségének határozata ennek érdekében. Az irányító szervek megteremtik az eredményes munkálkodás lehetőségeit. A József Attila jelvény-szerző olvasómozgalom megindítása a könyvtárak és kultúrotthonok segítségével a legjobb könyvek megismerésére jelentősen emeli az olvasók számát s erőteljes módon felkelti az érdeklődést az irodalom kimagasló alkotásai iránt. Ennek nem lebecsülendő hatása az sem, hogy a fiatalok érdeklődését az előadó művészetek felé irányítja. Az »Ifjú könyvbarátok« mozgalom, mely az ifjúság szocialista nevelése szempontjából legfontosabb könyvek olcsó kiadását és előfizetéses megrendelését teszi lehetővé, a magánkönyvtárak alapítására serkenti majd az ifjakat. Ugyanezt segíti az iskolai könyvtársorozatban megjelenő klasszikus művek hozzáférhetővé tétele is. Sőt még egy könyvsorozat is gazdagítja a fiatalok olvasási lehetőségeit: a még ritkán olvasó, a könyvektől idegenkedő fiatalok, nem utolsósorban a falusi fiatalok számára pár forintos áron romantikus, olvasmányos ifjúsági sorozatot is indítanak kiadóink. Nem kétséges, hogy mindezek a fiatalok részére rendezendő könyvnapokkal egyetemben lehetően serkentik fiataljainkban a könyvek iránti érdeklődést, feltámasztják az olvasási kedvet.

Ezek az intézkedések azonban önmagukban nem oldhatják meg az ifjúság olvasásának kérdéseit. A könyvtárosok mindennapos aprómunkája által válik mindez valósággá. A közös határozat ehhez is ad segítséget, amennyiben közli azokat a módszereket, amelyek biztosan hasznosak lesznek. Az ifjúsági- és gyermekkönyvrészlegek kialakítása, továbbbi fejlesztése, az ifjúság különböző rétegei és korosztályai számára kidolgozásra kerülő ajánló bibliográfiák használata, a módszertani kézikönyvek tanulmányozása kétségtelenül megadják az alapot a jó munkához. Am a helyes és eredményes segítő elveket, intézkedéseket, módszereket a mindennapos könyvtáros gyakorlat pedagógiai munkájával kell közhasznúvá tenni. Helyes az, hogy ifjúsági könyvrészlegek lesznek s lesznek is benne elegendő számmal olyan könyvek, melyek alkalmasak egyrészt az olvasás iránti érdeklődés felkeltésére, vagy a meglévő igény kielégítésére, helyes irányba növelésére, az is hasznos, ha a könyvtárosok kezében ott lesznek a bibliográfiák, melyek ifjú-

A csepeli Rákosi Mátyás Művek mellett működő 1. sz. MTH-intézetben

munkások, falusi parasztleányok, nagyvárosi, vagy még népviseletben járó falusi leányok, a serdülőkor problémáival küzdő, vagy a házaseset első próbáit kiálló fiatalok részére javasolja a megfelelő műveket, mindez azonban csak akkor lesz az ifjúság szocialista nevelésének segítője, ha megtaláljuk a kulcsot minden egyes fiatal olvasónk lelkéhez.

A személyenkénti könyvtárosi nevelőmunka különösen fontos, pótolhatatlan a fiatal olvasóknál. Türelem, megértés, érzékenység, tapintat, biztos ízlés és tekintélyt adó műveltség — ez az alfája és ómegája a fiatalokkal való könyvtárosi munkának. Túlzottnak mondható ez a követelmény? — Lehet annak is mondanunk, de akkor ugyan milyen propagandái és agitatórai vagyunk a szocialista építés ügyének? Akkor mekkora benünk a könyvtárosi hivatástudat, a legfontosabb népnevelői felelősségérzet?

Bulgáriában jártamkor tapasztaltam, hogy nem elégednek meg a kisebb csitálistékben (népi olvasóköriökben) sem azzal, hogy külön ifjúsági könyvrészelet állítanak fel, külön katalógust bocsátanak a fiatal olvasók rendelkezésére, külön olvasótermet nyitnak, ha van rá egy szobányi lehetőség, de ott vannak mindenhol az ifjú könyvtárosok, a könyvtár fiatal aktivistái, akik elviszik a könyvet társaikhoz, akik lelkes propagandái az olvasásnak. Nyilván felvetődik az ellenvetés: mi már túlfeljöttünk ezen a fokon. Lehetséges, hogy a nagyvárosi, vagy pár vidéki nagyvárosi könyvtárban felesleges ez a módszer, ám meg szabad-e feledkezni a falusi ifjak száz-ezreiről, kiknek csupán a tánc és az italbolt a szórakozás, vagy a most üzembe került fiatalokról? Húnyjuk le szemünket és ne lássuk meg, hogy még mindig olvasóra találnak a legsilányabb és valahonnan előkerülő ósdi ponyvafüzetek is? Igenis a könyvtárosok a

A győri 400-as sz. MTH tanulóotthon lakói foglalkozás után lakószobájukban olvasnak

DISZ-aktivistákkal menjenek el a fiatalokhoz, mindjárt iskoláik befejezése után s vigyék őket a felnőttek iskolájába: a könyvtár és a DISZ-szervezet összefog ennek érdekében, az első lépések után — melyek telve lehetnek csalódásokkal is — megmutatkozik az eredmény. Akkor már »könnyen« megy a megfelelő könyv találása, az elszállítás a ponyvától, akkor a kalandregényektől könnyebben jutnak el a fiatalok a romantika nagy mestereihez, a partizán és háborús regényekhez s onnan egy lépés a ma irodalma. Tudom, számtalan probléma, gond, nehézség akadályoz majd, nehezíti munkánkat, mégis — nem az a legfontosabb, hogy fiataljaink nálunk sokkalta műveltebb, közösségibb, emberibb emterek legyenek? Ebből a harcból a munka és felelősség jelentős részét a könyvtárosok vállalják magukra. Csak meg kell kezdeni, aztán ráérünk vitatkozni a módokon. A nemzet jövődjéről van szó.

Varga Imre

A SZAKSZERVEZETI ÉS VÁLLALATI KÖNYVTÁRAK könyvállományának védelméről az Építők Szakszervezetének elnöksége és az Építésügyi Minisztérium együttes határozatot készített és adott ki. A határozat intézkedik a könyvtárosok kötelezettségeiről, a könyvtáros felelősségéről, a könyvek leltározásáról, elhelyezéséről, a beiratkozás és a könyvkölcsönzés szabályairól, a megrongált könyvek újrakészítéséről. A határozat előírja a vállalat kötelezettségeit is: a könyvtár elhelyezéséhez szükséges dologi feltételek biztosítását, a területi könyvtártól kapott könyvekért való felelősségvállalást, a könyvtáros és a könyvtárba beiratkozott dolgozó áthelyezése, vagy munkaviszonya megszűnése esetén szükséges intézkedések megételét. Azonkívül szabályozza az olvasó kárbitérisi kötelezettségeit, ha az a kölcsönzött könyvet nem szolgáltatja vissza, illetve megrongálja. A hatá-

rozat vegyes rendelkezéseiben intézkedik a könyvtári könyvek ajándékozásának és az időzők könyvkölcsönzésének kérdéseiről. (K. Gy.)

KÖNYVJUTALOMBAN RÉSZESÜLT LEVELEZŐINK

Réfi Antalné, Weltner Rudolfné, Kellner Béla, Farkas József, Bánki Gyula, Czihák József, Id. Molnár Márton, Békés György, Solt Andorné, Nyíri Zoltán, Baj Irén, Francz Gyula, Rostás Lászlóné, dr. Touttenai Tiborné, Arr Magdolna, Fekli Erzsébet, Molnár Gáborné, Kiss Lajosné, Frang József levelezőinknek könyvet küldtünk ajándékba.